

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2019 M. BALANDŽIO 17 D. NUTARIMO NR. 371 „DĖL NACIONALINIO ORO TARŠOS MAŽINIMO PLANO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2024 m. d. Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pakeisti Nacionalinį oro taršos mažinimo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. 371 „Dėl Nacionalinio oro taršos mažinimo plano patvirtinimo“:

1. Pakeisti 6 punktą ir jį išdėstyti taip:

„6. Aplinkos apsaugos strategijos 49 punkte nustatytas tikslas oro kokybės apsaugos srityje – užtikrinti, kad Lietuvoje į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekis neviršytų tarptautiniuose ir ES teisės aktuose nustatyto kiekio, oro teršalų koncentracija aplinkos ore neviršytų žmogaus sveikatai ir aplinkai nepavojingų aplinkos oro užterštumo lygių. Siekiant šio tikslo, Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytos esminės politikos įgyvendinimo kryptys dėl kiekvieno joje nurodyto teršalo išmetimo į aplinkos orą mažinimo, ~~palyginus~~ **palyginti** su 2005 m. išmestu kiekiu: iki 2020 m. sumažinti sieros dioksido (toliau – SO₂) išmetimų kiekį 55 proc., azoto oksidų (toliau – NO_x) – 48 proc., amoniako (toliau – NH₃) – 10 proc., smulkiųjų kietųjų dalelių (toliau – KD_{2,5}) – 20 proc., nemetaninių lakiųjų organinių junginių (toliau – NMLOJ) – 32 proc.; iki 2030 m. SO₂ išmetimų kiekį sumažinti 60 proc., NO_x – 51 proc., NH₃ – 10 proc., KD_{2,5} – 36 proc., NMLOJ – 47 proc. Nors nuo 2005 ~~iki 2019~~ m. teršalų išmetimas į aplinkos orą reikšmingai sumažėjo (**bendra šios situacijos analizė aprašyta Plano 9 priede „Pažanga mažinant išmetamųjų teršalų kiekį nacionaliniu mastu“ (toliau – Plano 9 priedas)**), ~~vis dėlto~~ 2020 ir 2030 metams nustatytos pasiekti vertės, (išskyrus KD_{2,5} ir SO₂), **kurios numatytos Plano 3 priede „Oro taršos mažinimo prioritetai ir tikslai“**, yra daug mažesnės už esamas (jau pasiektas), todėl **yra reikia** ir ateityje ~~bus didelis poreikis reikės~~ taikyti papildomas oro taršą mažinančias priemones (~~Plano 3 priedas~~).“

2. Pakeisti 7 punktą ir jį išdėstyti taip:

„7. Plano ~~tikslas~~ **tikslai** suformuluotas suformuluoti remiantis Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytais Lietuvos tikslais **nustatyti Lietuvai tikslu ir jo įgyvendinimo kryptimis.**“

3. Pakeisti 8 punktą ir jį išdėstyti taip:

„8. Siekiant Plano ~~tikslo~~ **tikslų**, būtinas integralus požiūris į įvairiose ūkio srityse taikomas oro taršos mažinimo priemones. Įvairių ūkio sričių nacionaliniai strateginiai dokumentai nėra tarpusavyje susieti, jie parengti skirtingiems laikotarpiams, todėl priemonių įgyvendinimas nėra tęstinis, atlikti jų įgyvendinimo naudos analizę yra labai sudėtinga. Įvairių sričių strateginiuose dokumentuose dominuoja kelias sritis apimančios priemonės, pavyzdžiui, atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) naudojimo skatinimas ar visuomeninio transporto priemonių plėtra, todėl išnaudojamos ne visos galimybės mažinti oro taršą ir dėmesys sutelkiamas tik į kelias sritis, praleidžiant kitas svarbias. Be to, pasiūlytos priemonės pagrįstos ne oro taršos apskaitos duomenų analizės rezultatais, o bendromis sektorių vystymosi tendencijomis. Išvardintos problemos oro taršos politikos srityje lemia poreikį parengti horizontalų dokumentą, kuris **Planas turėtų apimti apimti** įvairiuose sektoriuose taikytinas priemones, pagrįstas esamos oro taršos ir oro kokybės vertinimo rezultatais, vertinant

priemonių naudą visumai (nacionaliniu mastu), t. y. oro taršos nacionaliniu mastu mažinimui ir oro kokybės gerinimui.“.

4. Pakeisti 9 punktą ir jį išdėstyti taip:

„9. Savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose numatytos priemonės, ~~prisidedančios padėsiančios mažinti prie~~ oro taršos ~~mažinimo taršą~~, dažniausiai apima priemonės, skirtas energiniam pastatų efektyvumui didinti, ~~atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI)~~ naudojimui didinti, centralizuotam šilumos tiekimui (toliau – CŠT) vystyti, ekologiškų ir draugiškų aplinkai visuomeninio transporto priemonių įsigijimui, visuomeninio transporto infrastruktūros optimizavimui, taip pat darnaus judumo sprendimai. ~~Numatytos priemonės dažniausiai apima laikotarpį iki 2020 arba 2021 metų (Plano 5 priedas).~~ ~~todėl~~ Planas, apimantis priemonės iki 2030 m., turėtų sudaryti pagrindą veiksmingoms aplinkos oro taršos mažinimo priemonėms **savivaldybėse** parengti ~~savivaldybių lygmeniu~~, kad būtų užtikrinta reikalavimus atitinkanti ar ~~dar~~ geresnė oro kokybė. Kaip nurodoma Komisijos komunikate „Sauganti Europa: švarus oras visiems“, būtent efektyvus valdžios institucijų bendradarbiavimas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis laikomas veiksminga oro taršos mažinimo priemonių įgyvendinimo prielaida.“

5. Pripažinti netekusiu galios 14 punktą:

~~14. **Plano tikslas** – apriboti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamą į aplinkos orą SO₂, NO_x, NH₃, KD_{2.5} ir NMLOJ kieki, kad būtų laikomasi Aplinkos apsaugos strategijoje Lietuvai nustatytų 2020 m. tikslų ir 2030 m. tikslų, taip pat siekiant valdyti nacionaliniu mastu iš antropogeninių taršos šaltinių išmetamų kitų oro teršalų kieki, kad nebūtų viršijamas ataskaitiniais 1990 m. išmestas kiekvieno jų kiekis.~~

6. Pakeisti 15 punktą ir jį išdėstyti taip:

„15. ~~Plano tikslui pasiekti~~ **Siekiant įgyvendinti Plano 6 punkte Aplinkos apsaugos strategijoje apibrėžtą tikslą** numatomi **tiksai ir uždaviniai**:“

7. Pakeisti 15.1.1 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.1. **SO₂ sumažinimas**:

15.1.1.1. ~~naftos~~ išmestas SO₂ kiekis nuo 2005 iki ~~2019~~ **2022** m. sumažėjo apie ~~57,7~~ **59** proc. ir vidutiniškai per metus išmestas SO₂ kiekis mažėjo ~~4,1~~ **3,5** proc.; **Toks tolesnis vidutinis metinis mažėjimas rodo, kad Aplinkos apsaugos strategijoje nustatyti nustatyto tikslo ir jo įgyvendinimo kryptys apibrėžtos 2020-2029 m. ir nuo 2030 m., leis pasiekti išmesto išmetamo SO₂ kiekio sumažinimo sumažinimą tikslai nuo 2030 m. (skaitine išraiška) yra mažesni, nei užfiksuota nurodytu nagrinėjamu laikotarpiu.** Viešosios energijos (**elektros ir šilumos**) gamybos sektoriaus išmestas SO₂ kiekis sumažėjo net ~~92~~ **84,4** proc., naftos perdirbimo – ~~51~~ **55,5** proc., pramonės (~~dėl deginimo procesų~~) – ~~41~~ **41,6** proc., iš kito stacionaraus **kuro** deginimo (namų ūkių šildymo ir kt. ūkiuose, paslaugų sektoriuje ir žemės ūkyje) – ~~24~~ **23,2** proc. Nepaisant minėtų sektorių išmesto SO₂ kiekio sumažėjimo 2005–~~2019~~ **2022** m. laikotarpiu, ~~2019~~ **2022** m. apie du trečdalius išmesto SO₂ kiekio sudarė naftos perdirbimo sektoriaus išmestas SO₂ kiekis, apie dešimtadalį – kito stacionaraus **kuro** deginimo (namų ūkiuose, paslaugų sektoriuje ir žemės ūkyje) išmestas SO₂ kiekis ir apie šeštadalį **penktadalį** – pramonės išmestas SO₂ kiekis. Išmesto SO₂ kiekio struktūros analizė pagal ūkio sektorius parodė, kad didžiausias išmestas SO₂ kiekis buvo naftos perdirbimo pramonėje. Lyginant 2005 ir 2019 m. išmesto SO₂ kiekio struktūrą, nustatyta, kad didėjo namų ūkių stacionaraus deginimo (toliau – namų ūkis) reikšmė išmesto SO₂ kiekio struktūroje, tačiau tokiai situacijai įtakos turėjo tik kitų sektorių išmesto SO₂ kiekio sumažėjimas, nes nustatytas namų ūkių išmesto SO₂ kiekio sumažėjimas – 4,5 proc., lyginant 2005 ir 2019 m. **Situacijos analizė aprašyta (Plano 9 priedas priede).** Siekiant ~~toliau dar~~ mažinti išmetamą SO₂ kiekį, dėmesys turėtų būti sutelktas į kelias pagrindines taršias sritis – stacionarų **kuro** deginimą pramonėje; sieros regeneravimą naftos perdirbimo pramonėje, sieros rūgšties gamybą;

15.1.1.2. SO₂ koncentracija visose valstybinio oro monitoringo (**toliau – OKT**) stotyse (~~toliau – OKT stotys~~), kuriose matuojama šio teršalo koncentracija, ribinių verčių aplinkos ore neviršija, todėl oro kokybė dėl SO₂ koncentracijos vertinama gerai. ~~Vis dėlto didelis~~ **Tačiau labai padidėjusi SO₂ koncentracijos padidėjimas koncentracija tam tikrose kai** kuriose OKT stotyse parodo riziką ir blogėjančią oro kokybę tų stočių matavimo zonose. Todėl ~~papildomai ir dėl šios priežasties~~ turėtų

būti skiriamas dėmesys SO₂ taršos šaltiniams Vilniaus, **Kauno**, Klaipėdos, Naujosios Akmenės, Kėdainių, **Mažeikių**, **Šiaulių** miestuose. **(Situacijos analizė aprašyta Plano 10 priedas priede „Pažanga gerinant oro kokybę“ (toliau – Plano 10 priedas)., Plano 15 priedas);**

15.1.1.3. Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) teisės ~~aktų~~ **aktuose** nustatyta tvarka vykdomas išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio prognozavimas (toliau – prognozė) rodo, kad ~~jei nebus keičiamos~~ **nekeičiant** esamos politikos ~~kryptys ir priemonės~~ **krypčių ir priemonių**, Aplinkos apsaugos strategijoje nustatyti išmesto SO₂ kiekio tikslai ~~nebus~~ **bus** pasiekti, išmestas SO₂ kiekis pasižymės ~~didėjimo~~ **mažėjimo** tendencija iki 2030 m., ~~todėl yra poreikis planuoti papildomas priemones.~~ Išmestas SO₂ kiekis priklausys nuo naudojamų kuro rūšių, taikomų technologijų energijos gamybos pramonėje ir ~~taikomų technologijų~~ naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo veikloje. **Prognozuojama situacijos analizė aprašyta –(Plano 12 priedas priede „Prognozuojamas išmesti į aplinkos orą teršalų kiekis“ (toliau – Plano 12 priedas).“**

8. Pakeisti 15.1.2 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.2. NO_x sumažinimas:

15.1.2.1. kadangi 2005–~~2019~~ **2022** m. išmestas NO_x kiekis sumažėjo tik apie ~~21,76~~ **28,8** proc., o vidutiniškai per metus išmestas NO_x kiekis mažėjo tik ~~1,6~~ **1,7** proc., ~~nustatytą Aplinkos apsaugos strategijoje~~ **nustatytą** NO_x kiekio sumažinimo tikslų įgyvendinimas yra didelis iššūkis. Didžiausią ~~įtaką poveikį išmetamam NO_x išmetimams~~ **kiekiui** turi kelių transporto sektorius (**jo dalis 2022 m. sudarė 57 proc. bendro šalyje išmesto NO_x kiekio).** **Situacijos analizė aprašyta Plano 9 priede.** Nors sunkvežimių ir autobusų išmestas NO_x kiekis ~~2019~~ **2022** m. sumažėjo ~~44~~ **29,5** proc., **palyginti lyginant** su 2005 m., jo dalis bendroje išmesto NO_x kiekio struktūroje ~~2019~~ **2022** m. sudarė ~~net 39~~ **35,3** proc. viso išmesto NO_x kiekio. Svarbus ~~taip pat~~ **ir** lengvųjų automobilių posektorius, kurio ~~2019~~ **2022** m. išmestas NO_x kiekis sudarė ~~daugiau nei 18~~ **apie 18,4** proc. viso išmesto NO_x kiekio. **Siekiant mažinti oro taršą NO_x, labai svarbu taikyti kelių transporto sektoriui skirtas priemones.** Kitas taršus sektorius – neorganinių azoto (N) trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimas, šio sektoriaus išmestas NO_x kiekis ~~nagrinėjamu laikotarpiu 2005-2022 m.~~ padidėjo ~~76~~ **48,8** proc. Pažymėtina, kad nuo 2020 m. vertinant Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų NO_x mažinimo tikslų įgyvendinimo pažangą, iš žemės ūkio veiklos (pagal NFR nomenklatūrą priskiriamos 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai) išmetamas NO_x kiekis neįskaitomas į bendrą nacionaliniu mastu išmestą NO_x kiekį ir priemonių įgyvendinimas šiose žemės ūkio veiklos srityse ~~neatsispindės vėlesniuose nei~~ **nesimatys po** 2020 m. išmesto NO_x kiekio apskaitos rezultatuose, tačiau neorganinių trąšų naudojimo mažinimas turės teigiamos įtakos kitų teršalų išmetamam kiekiui mažinti. Siekiant mažinti išmetamą NO_x kiekį, ~~ir toliau~~ turėtų būti taikomos priemonės viešosios ~~elektros~~ energijos (**elektros** ir šilumos) gamybos srityje (šio sektoriaus išmesto NO_x kiekio dalis ~~sudarė 2022 m. sudarė 7,9~~ **14,7** proc. viso išmesto NO_x kiekio), kad ateityje ~~išliktų būtų išlaikyta~~ šio sektoriaus išmesto NO_x kiekio mažėjimo tendencija ~~(Plano 9 priedas);“.~~

15.1.2.2. OKT stotyse matuojamos NO₂ koncentracijos aplinkos ore dinamika rodo, kad oro kokybė NO₂ koncentracijos požiūriu Lietuvoje gerėja, tačiau didžiausiuose ir labiausiai „automobilizuotuose“ šalies miestuose – Vilniuje, Kaune, **ir** Klaipėdoje buvo fiksuotas šio teršalo koncentracijos padidėjimas, todėl ~~tikslinga siekti~~ **reikia** juose gerinti oro kokybę mažinant NO₂ koncentraciją aplinkos ore. Atkreiptinas dėmesys, kad sumažėjo valandų skaičius **atskirose OKT stotyse**, kai ~~buvo~~ viršyta 1 val. NO₂ koncentracijos ribinė vertė, **2021 m. duomenis palyginti su lyginant 2005 m. ir 2016 m. duomenis, 2022 m. tokių viršijimų nenustatyta.** Tokia mažėjimo tendencija vertintina teigiamai, tačiau parodo, jog ribinė vertė vis tik buvo viršyta ir tai lemia poreikį, **kad būtina** taikyti priemones, skirtas NO₂ koncentracijai mažinti. **Situacijos analizė aprašyta Plano 10 priedas priede, Plano 15 priedas);**

15.1.2.3. remiantis AAA prognozėmis, t. y. darant prielaidą, kad nebus keičiamos esamos politikos kryptys ir priemonės, nustatyta, kad iki 2030 m. nacionaliniu mastu išmestas NO_x kiekis pasižymės ~~didėjimo~~ **mažėjimo** tendencija. **Prognozuojama, kad nustatytas tikslas sumažinti išmetamo NO_x kiekį nuo 2030 m. bus pasiektas, tačiau 2020–2029 m. taikytinam tikslui pasiekti reikalingos papildomos priemonės.** Reikšmingiausiais sektoriais išliks kelių transportas, ~~viešoji ir~~

energijos gamyba ir pramonė (dėl stacionaraus kuro deginimo). **Prognozuojama situacijos analizė aprašyta (Plano 12 priedas) priede.**

9. Pakeisti 15.1.3 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.3. **NMLOJ sumažinimas.**“ 10. Pakeisti 15.1.3.1 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.3.1. ~~nors~~ 2005–2019 **2022** m. išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo apie 20,4 **25,4** proc., vidutiniškai per metus išmestas NMLOJ kiekis mažėjo tik 1,5 proc. Toks ir tolesnis vidutinis metinis mažėjimas ~~neužtikrintų gali neužtikrinti tikslo sumažinti išmetamo NMLOJ kiekį nuo 2030 m.~~ Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų tikslų **pasiekimo** įgyvendinimo, todėl turi būti imamasi papildomų priemonių. Didžiausią ~~įtaką~~ **poveikį** išmestam NMLOJ kiekiui **2022 m.** darė naftos pramonės, ~~tirpiklių vartojimo,~~ namų ūkių ir pramonės stacionaraus kuro deginimo, **tirpiklių naudojimo (įskaitant dažymą)** pramonėje ir namų ūkiuose posektorių išmestas NMLOJ kiekis (**jų dalis 2022 m. sudarė 22,8 proc., 20,0 proc. ir 37 proc. bendro šalyje išmesto NMLOJ kiekio).** **Situacijos analizė aprašyta Plano 9 priede.** Didžiausiu išmetamo NMLOJ kiekio sumažėjimu (**83,3 proc.) 2005–2022 m.** pasižymėjo kelių transporto ir atliekų tvarkymo ~~posektoriai~~ **posektorius**, tačiau dėl tirpiklių ~~vartojimo~~ **naudojimo (įskaitant dažymą)** išmestas NMLOJ kiekis padidėjo ~~84~~ **apie 74,4 proc., naftos perdirbimo—5,3 proc.** Siekiant mažinti **išmetamą NMLOJ išmetimą** kiekį, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas priemonėms, taikytinoms naftos perdirbimo ir naftos produktų paskirstymo, tirpiklių ~~vartojimo~~ **naudojimo (įskaitant dažymą)** posektoriuose, ~~tvarkant mėšlą galvijų ūkiuose~~ (Pažymėtina, kad nuo 2020 m. vertinant Aplinkos apsaugos strategijoje iškeltų NMLOJ sumažinimo tikslų įgyvendinimo pažangą, iš žemės ūkio veiklos (pagal NFR nomenklatūrą priskiriamos 3B kategorijai (mėšlo tvarkymas) ir 3D kategorijai (žemės ūkio paskirties dirvožemiai) išmetamas NMLOJ kiekis neįskaitomas į bendrą nacionaliniu mastu išmestą NMLOJ kiekį). **Nežiūrint į tai, kad namų ūkiuose dėl stacionaraus kuro deginimo išmestas NMLOJ kiekis sumažėjo 33,8 proc., šis posektorius Atsižvelgiant į tai, kad 2019 2022 m. sudarė apie 22,5 proc. penktadalį viso išmesto NMLOJ kiekio išmesta iš namų ūkių, todėl šiame sektoriuje posektoriuje** taip pat turėtų būti imamasi priemonių ~~(Plano 9 priedas).~~“

11. Pakeisti 15.1.4 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.4. **NH₃ sumažinimas:**

15.1.4.1. 2005–2019 **2022** m. išmestas NH₃ kiekis ~~vidutiniškai per metus mažėjo tik 0,4 proc. ir per visą nagrinėjamą laikotarpį užfiksuotas 4,7~~ **padidėjo 3,7** proc. sumažėjimas, kuris rodo nepasiektą Aplinkos apsaugos strategijoje numatytą sumažinimo tikslą **sumažinti išmetamo NH₃ kiekį.** ~~Nors išmestas išmestas NH₃ kiekis iš gyvulininkystės sektoriaus (mėšlo tvarkymo posektoriaus) sumažėjo daugiau nei penktadaliu kaip šeštadaliu (22,6 14,7 proc.), palyginti 2005 m. ir 2022 m., tuo metu tačiau iš kitos žemės ūkio veiklos – neorganinių azoto (N) trąšų naudojimo – išmestas NH₃ kiekis padidėjo net 49 55,7 proc. Bendra situacijos analizė pateikta Plano 9 priede.~~ ~~Dėl šios priežasties, siekiant~~ **Siekiant** vystyti žemės ūkio sektorių ir mažinti išmetamą NH₃ kiekį, **pirmiausia** dėmesys turėtų būti sutelktas ~~visų pirma į priemones, skirtas~~ neorganinių azoto trąšų (įskaitant karbamidą) naudojimui mažinti (pvz., karbamido trąšas pakeisti amonio nitrato trąšomis, nenaudoti amonio karbonato trąšų, neorganines trąšas pakeisti organinėmis trąšomis). **Dėl dirvožemio tręšimo gyvulių mėšlu išmestas NH₃ kiekis sumažėjo 0,7 proc., tačiau Daugiau kaip 36 20,1 proc. nacionaliniu mastu išmesto NH₃ kiekio sudaro dėl dirvų tręšimo organinėmis trąšomis 2022 m. sudarė šio posektoriaus išmestas NH₃ kiekis (Plano 9 priedas).** **Todėl Gyvulininkystės sektoriuje** ir toliau turėtų būti tęsiamas gerosios mėšlo valdymo (tvarkymo) praktikos įgyvendinimas;

15.1.4.2. remiantis AAA prognoze, **nacionaliniu mastu** išmestas NH₃ kiekis iki 2030 m. pasižymės ~~didėjimo~~ **mažėjimo** tendencija, tačiau nesiimant papildomų priemonių, Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytą tikslą **sumažinti išmetamo NH₃ kiekį** gali būti sunku pasiekti **iki 2026 m.** Kaip 2005–2019 **2022** m., taip ir iki 2030 m., didžiausią įtaką išmetamam NH₃ kiekiui darys augalininkystės sektorius dėl trąšų naudojimo ir mėšlo tvarkymas gyvulininkystės sektoriuje. **Prognozuojama situacijos analizė aprašyta (Plano 12 priedas) priede.** Svarbu ~~pažymėti, kad~~ **pažymėti, kad** NH₃ yra vadinamasis „antrinių“ kietųjų dalelių pirmtakas (prekursorius), todėl mažinant išmetamą NH₃ kiekį bus ~~prisidedama prie~~ **mažinamas** aplinkos oro užterštumo **užterštumas** KD_{2,5} **mažinimo.**“

12. Pakeisti 15.1.5 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.5. **KD_{2,5} sumažinimas:**“.

13. Pakeisti 15.1.5.1 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.1.5.1. išmestas KD_{2,5} kiekis 2005–2019 **2022** m. sumažėjo 37,1 **33,5** proc., vidutiniškai per metus – 2,6 **1,9** proc., toks Toks vidutinis metinis mažėjimas užtikrino Aplinkos apsaugos strategijoje nustatytą tikslą **tikslo sumažinti išmetamo KD_{2,5} kiekį** pasiekimą. 2005–2019 **2022** m. didžiausią įtaką išmetamam KD_{2,5} kiekiui darė namų ūkių šildymo įrenginiai **stacionarus kuro deginimas namų ūkiuose**. išmesdami beveik visą (81 proc.) pagrindiniame šio teršalo šaltinyje – energetikos sektoriuje – išmestą šio teršalo kiekį. Nors šio sektoriaus išmestas KD_{2,5} kiekis sumažėjo 29,1 proc. (palyginti su 2005 iki 2022 m.), jo dalis šalies bendroje KD_{2,5} išmesto kiekio struktūroje 2022 m. sudarė apie 39 proc. Tarp kitų sektorių išskirtini kelių transporto sektorius, viešosios energijos ir šilumos gamybos sektorius (jų išmestas KD_{2,5} kiekis 2022 m. sudarė apie 15,7 proc. ir 8,7 proc. viso išmesto KD_{2,5} kiekio). Bendra situacijos analizė aprašyta Plano 9 priede. Teigiamai vertintinas faktas, kad tiek namų ūkių, tiek kelių transporto išmestas KD_{2,5} kiekis nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo **18,9** proc., palyginti su 2005 ir 2022 m.: Kelių transporto sektoriuje dėmesys turėtų būti sutelktas tiek į taršos mažinimą iš lengvųjų automobilių, tiek iš sunkvežimių ir autobusų, kadangi šių kelių transporto priemonių išmestas KD_{2,5} kiekis 2019 m. sudarė beveik 80 proc. viso kelių transporto sektoriaus išmesto KD_{2,5} kiekio. Tarp kitų sektorių išskirtinas viešosios energijos gamybos sektorius, kurio išmestas KD_{2,5} kiekis 2019 m. sudarė apie 6 proc. viso išmesto KD_{2,5} kiekio (Plano 9 priedas);“.

14. Pakeisti 15.1.5.2 papunktį ir jį išdėstyti taip:

15.1.5.2. remiantis AAA prognoze, nesiimant papildomų priemonių, **iškelti KD_{2,5} išmetimų mažinimo tikslai nebus pasiekti tikslai sumažinti išmetamo KD_{2,5} kiekį tikėtina bus pasiekti ir ateityje**, o didžiausią įtaką išmetamam KD_{2,5} kiekiui darys stacionarus ir mobilus **kuro deginimas namų ūkiuose**. Prognozuojamos situacijos analizė pateikta Plano 12 priedas priede;“.

15. Pakeisti 15.2.3 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.2.3. sumažinti taršą NMLOJ, didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui naftos perdirbimo, naftos produktų saugojimo ir paskirstymo sektoriuje, namų ūkiuose **ir pramonėje**;“.

16. Pakeisti 15.3 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.3. Antrasis tikslas – apriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant neviršyti 1990 m. išmesto kiekvieno jų kiekio, didžiausią dėmesį **daugiausia dėmesio** skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų.

15.3.1. Išanalizavus išmestų sunkiųjų metalų – kadmio (toliau – Cd), švino (toliau – Pb) ir gyvsidabrio (toliau – Hg) kiekių dinamiką nuo 1990–2015 m., nustatyta, kad **išmestas šių teršalų kiekis nuo 1992 m. neviršijo ataskaitinio 1990 m. lygio ir buvo mažesnis daugiau kaip 30 proc.** ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas išmetamo Cd kiekio ribojimui. Nepaisant to, kad lyginant 1990 m. išmestą Cd kiekį ir 2015 m. išmestą Cd kiekį galima būtų teigti mažėjimo tendenciją, tačiau viso laikotarpio duomenų analizė rodo, kad beveik visais nagrinėjamo laikotarpio metais buvo išmestas didesnis Cd kiekis nei ataskaitiniais 1990 m. Tokia situaciją lemia, jog turi būti imamasi priemonių, kurios užtikrintų, kad Plano įgyvendinimo laikotarpiu kasmet nacionaliniu mastu išmetamas Cd kiekis neviršytų 1990 m. išmesto kiekio. Kadangi **daugiausia Didžiausias išmestų sunkiųjų metalų šaltinis – mazuto, akmens anglies, durpių, medienos deginimas įvairiose ūkio srityse. Cd reikšmingiausiais teršėjais išliko viešosios elektros ir šilumos gamybos, kremavimo, kuro deginimo namų ūkiuose ir naftos perdirbimo pramonėje sektoriai. Daugiausia Cd Pb išmetama iš namų ūkių dėl automobilių stabdžių ir padangų dėvėjimosi, Hg – dėl medicininių atliekų deginimo. Todėl dėmesys turėtų būti sutelktas į šiame sektoriuje šiuose sektoriuose taikytinas veiksmingas priemonės (šildymo įrenginių atnaujinimas, jų atsisakymas jungiantis prie aplinkosauginiu požiūriu efektyvios CŠT sistemos, pakeičiant teršalų neišmetančiais AEI naudojančiais šildymo įrenginiais, kitos kietojo kuro naudojimą mažinančios priemonės, kt.). Kitų sunkiųjų metalų – Pb ir Hg – pagrindiniai išmetimo šaltiniai 2015 m. buvo atitinkamai – šilumos gamyba namų ūkiuose ir deginimo procesai mineralinių medžiagų apdirbimo pramonėje. Atsižvelgiant į tai, kad išmestas Pb ir Hg sunkiųjų metalų kiekis nuo 2007 m. neviršija 1990 m. išmesto šių teršalų kiekio, todėl šiuose sektoriuose nuo 2020 m. taikant prevencines ir taršos**

mažinimo kitais teršalais priemonės bus ~~prisidedama ir prie~~ **mažinamas išmetamo patvariųjų organinių teršalų ir išmetamas sunkiųjų metalų kiekio mažinimo kiekis.**

15.3.2. Išmestam patvariųjų organinių teršalų kiekiui (išskyrus heksachlorbenzeną) taip pat daugiausia įtakos turi namų ūkiai. Heksachlorbenzeno pagrindinis taršos šaltinis yra viešoji energijos gamyba. Visų patvariųjų organinių teršalų kiekiai nuo ~~2007~~ **1992** m. neviršijo ataskaitiniais 1990 m. išmesto kiekio (~~kai kurių teršalų neviršija nuo 1992 m.~~), todėl veiksmingos namų ūkiuose taikytinos priemonės padėtų išlaikyti tokią tendenciją ir dar labiau sumažinti išmetamą patvariųjų organinių teršalų kiekį.

15.3.3. Svarbu pažymėti, kad **nors benzo(a)pireno vidutinė metinė siektina vertė aplinkos ore neviršyta ir daugelyje didžiųjų miestų OKT stotyse dažnai fiksuojamas stebima vieno iš šių patvariųjų organinių teršalų – benzo(a)pireno šio teršalo koncentracijos mažėjimo tendencija – metinės siektinos vertės aplinkos ore viršijimas, jo koncentracija aplinkos ore ypač išauga padidėja prasidėjus šildymo laikotarpiui.** Tokį padidėjimą lemia kietojo kuro deginimas namų ūkių židiniuose, įprastinėse krosnyse, neefektyviai veikiančiuose katiluose ir kituose kietąjį kurą naudojančiuose šildymo įrenginiuose. Todėl namų ūkiams skirtos priemonės ~~prisidės~~ **padės mažinti** ir ~~prie šio sveikatai pavojingo teršalo koncentracijos~~ **koncentraciją** aplinkos ore ~~mažinimo.~~

17. Pakeisti 15.4 papunktį ir jį išdėstyti taip:

„15.4. Antrajam tikslui įgyvendinti numatomi tokie uždaviniai:

15.4.1. apriboti taršą sunkiaisiais metalais (Cd, Pb, Hg), ~~didžiausią dėmesį~~ **daugiausia dėmesio** skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių, **viešosios elektros ir šilumos gamybos, naftos perdirbimo sektorių;**

15.4.2. apriboti taršą patvariaisiais organiniais teršalais (benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu, dioksinais/furanais (PCDD/F), heksachlorbenzenu, **polichlorintais bifenilais (PCB)),** ~~didžiausią dėmesį~~ **daugiausia dėmesio** skiriant taršos sumažinimui iš namų ūkių, **viešosios elektros ir šilumos gamybos.**“

18. Pakeisti 1 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

19. Pakeisti 2 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

20. Pakeisti 3 priedo 6 punktą ir jį išdėstyti taip:

„6. Pažymėtina, kad Direktyvoje (ES) 2016/2284 **įrašyti** 2020 m. tikslai atitinka Geteborgo protokole nustatytus oro taršos mažinimo tikslus, t. y. **Plano pirmasis tikslas – sumažinti taršą sieros dioksidu (toliau – SO₂), azoto oksidais (toliau – NO_x), amoniaku (toliau – NH₃), smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis (toliau – KD_{2,5}) ir nemetaniniais lakiaisiais organiniais junginiais (toliau – NMLOJ), daugiausia dėmesio skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų.**

1 lentelė. Lietuvai nustatyti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekio sumažinimo, palyginus su 2005 m., tikslai (proc.), juos atitinkančios didžiausio leistino išmetamo kiekio vertės 2020–2029 metais ir nuo 2030 m., faktiškai 2005 ir 2019 m. išmestas teršalų kiekis

Pavadinimas	Matavimo vienetai	Sieros dioksidas (toliau – SO ₂)	Azoto oksidai (toliau – NO _x)	Nemetaniniai lakieji organiniai junginiai (toliau – NMLOJ)	Amoniakas (toliau – NH ₃)	Smulkiosios kietosios dalelės (toliau – KD _{2,5})
Išmestas kiekis 2005 m.	Tūkst. t	27,5	55,9	45,94	35,92	8,5
Išmestas kiekis 2019 m.	Tūkst. t	11,7	43,7	36,55	34,23	5,3
Iki 2020 m. sumažintinas išmetamo teršalo kiekis, palyginti su 2005 m.	Proc.	55	48	32	10	20
	Tūkst. t	15,1	26,8	14,7	3,62	1,7
Iki 2030 m. sumažintinas teršalo kiekis, palyginti su 2005 m.	Proc.	60	51	47	10	36 / 45 ⁽¹⁾
	Tūkst. t	16,5	28,5	21,6	3,62	3,1
Didžiausias leistinas išmetamo teršalo kiekis bet kuriais metais nuo 2020 m. iki 2029 m.	Tūkst. t	12,4	29,1	31,2	32,3	6,8
Didžiausias leistinas išmetamo teršalo kiekis nuo 2030 m.	Tūkst. t	11,0	27,4	24,3	32,3	5,4

Pastaba. ⁽¹⁾ Numatyta 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

(Šaltiniai: NAAS, Pažangos planas, Aplinkos apsaugos agentūros duomenys).“

1 lentelė. Nacionaliniai, ES ir tarptautiniai Lietuvai nustatyti tikslai (jų rodikliai) sumažinti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį

Teršalo pavadinimas	Sumažintina išmetamo teršalo dalis, palyginti su ataskaitiniais 2005 m., procentais (1 pastaba)	
	Bet kuriais 2020–2029 metais	Bet kuriais metais nuo 2030 m.
Sieros dioksidas (toliau – SO ₂)	55	60
Azoto oksidai (toliau – NO _x)	48	51
Nemetaniniai lakieji organiniai junginiai (toliau – NMLOJ)	32	47
Amoniakas (toliau – NH ₃)	10	10
Kietosios dalelės (toliau – KD _{2,5})	20	36 / 45 (2 pastaba)

Pastabos.

1. Aplinkos apsaugos agentūra teisės aktų nustatyta tvarka vykdo nacionalinę į aplinkos orą išmetamo teršalų kiekio apskaitą ir rengia informacines apskaitos ataskaitas, jas teikia Europos Komisijai ir Europos aplinkos agentūrai jų nustatyta forma.

2. Numatyta 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

(Šaltiniai: NAAS, Pažangos planas, Aplinkos apsaugos agentūros duomenys).“

21. Pakeisti 3 priedo 7 punktą ir jį išdėstyti taip:

„7. Lietuvai nustatyti **tikslai sumažinti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį oro taršos mažinimo tikslai** beveik visų teršalų visiems teršalams (išskyrus SO₂ ir KD_{2,5}) atveju yra labai ambicingi – siekiama sumažinti išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekį daugiau nei kaip per pusę. Nuo 2005 iki 2019 ~~2020~~ m. išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis Lietuvoje reikšmingai sumažėjo, tačiau vertės, iki kurių turi būti iki ~~2020 m.~~ **2020–2029 m.** ir **iki nuo 2030 m.** sumažintas išmetamas kiekvieno teršalo kiekis, daug mažesnės, todėl yra poreikis **būtina** nustatyti ir taikyti papildomas aplinkos oro taršos mažinimo priemones.“

22. Pripažinti netekusiais galios 6 ir 7 priedus.

23. Pakeisti 9 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

24. Pakeisti 10 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

25. Pakeisti 11 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

26. Pakeisti 12 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

27. Pakeisti 15 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).
28. Pakeisti 16 priedą ir jį išdėstyti nauja redakcija (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras